

lem-tananyagot, akkor a társadalomismeret-órákat arra használtam föl, hogy a történelem-tananyagban előrejuthassak. Magánjellegű közvélemény-kutatásaim is arról győztek meg, hogy a tanárok többsége végül is ezt a kistestvért arra használta föl, hogy történelmet tanítson társadalomismeret helyett. Ez a fajta beidegződés félelemkeltő. Attól tartok, hogy ha valóban a történelemtanárok tanítják majd a társadalomismeretet, több ok miatt elháríthatják, kibújhatnak alóla. Például a már említett óraszámproblémák miatt. Ez akkor is így lenne, ha a minisztérium törvénybe iktatná, hogy a történelem óraszámát negyedére csökkentve kell társadalomismeretet tanítani. Még ebben az esetben is működésbe lépne az a bizonyos beidegződés, hogy engem a mohácsi vész tanítására képeztek ki és nem a családtörténeti ügyekre, tehát nyilván azt fogom tanítani. Azt gondolom, hogy mind a kettőre van példa. Elfogadva az elhangzott érveket a kronologikus, diszciplináris történelemtanítás mellett, szeretnék kompromisszumot kötni. Ha én társadalomismeretet akarok az iskolába bevinni, akkor ez az én számomra egy fordított logikájú kronologikusság lesz. Azaz: van egy jelenkori probléma, például a család. Ebből indulok visszafelé, és azt kutatom, hogy ez hogyan jött létre. Ebben az esetben a tematikusságot én fordított kronológiai logikában tudom elképzelni, és rögtön megvan a jelenismeret oktatásának a helye. Azt kérdezem tehát, hogyan lehetne kibővíteni ezzel az új típusú szemlélettel a történelemoktatást.

Száray Miklós: Teljesen egyetértek veled. Akkor jó, ha egy tanár úgy taníthat, ahogyan jónak gondolja. Ez a szabadság. De ha ezt behatárolják, főképpen azzal, hogy meghatározott időkeretbe szorítják, akkor azt megfojtják. Szerintem az újítások lehetőségét is ugyanúgy behatárolják ezzel.

Schüttler Tamás: *Úgy gondolod, hogy a NAT-követelmények teljesítésének szoros időhatára, időkorlátja nem teszi lehetővé, hogy a tanári szabadság érvényesüljön?*

Száray Miklós: Igen. Még az sem lehetséges, hogy a kronologikus rendben mélyebben és szélesebb ívben lehessen tanítani, nem hogy más újításoknak teret lehetne engedni. Nem is maga a NAT, hanem annak egy sajátos felfogása az, ami kényszerítő erejű olyan dolgokban, amelyekben szerintem nem kellene, illetve amelyek nincsenek is benne a NAT-ban. Ugyanúgy sújtja ez a NAT-felfogás a társadalomismeretet, mint az újítás lehetőségét, de a hagyományos történelemtanítást is nagymértékben korlátozza.

Győri Anna: *Úgy gondolom, eddigi beszélgetésünk jórészt arról szólt, hogy a tematikus részek, elemek, egységek, illetve a jelenismeretek miképpen illeszthetők be a kronologikus történelemtanításba a NAT követelményeinek is eleget téve, de nem felelve a tantárgy jó hagyományait.*

Závodszy Géza: Hadd hangsúlyozzam még egyszer, hogy a jelenismeretnek nevezett heterogén ismeretanyag nem illeszthető be a történelem tanításába, mert a történelem más minőség. A tantárgyi rendszer különböző pontjain természetesen integrálható, integrálandó, ezt már leszögeztük.

Jakab György: Viszont a diák gyerekfejjel a jelenben van. Az én számomra nemcsak az ötödik, hatodik osztály a lényeges, hanem az, hogy integrálható-e a hetedikétől kezdve a társadalomtörténet és a társadalomismeret általában. Konkrét példát is mondok. Mi most kidolgoztunk egy anyagot az Alternatív Közgazdasági Gimnáziumban a görög demokráciáról és az önkormányzatiságról, mellette, egy